

358/6.

53 154

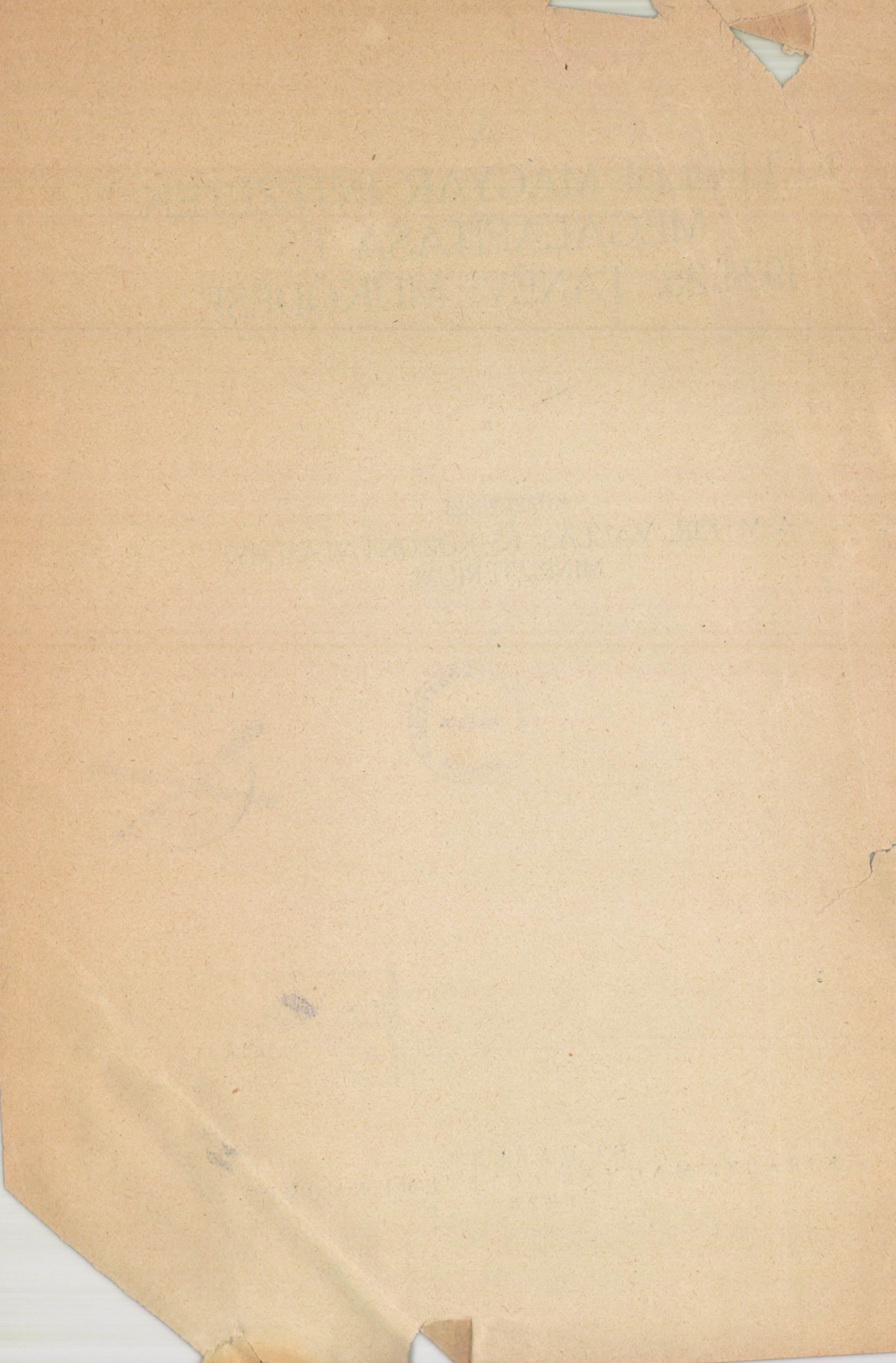
A KÜLFÖLDI MAGYAR INTÉZETEK MEGALAPÍTÁSA ÉS 1924\25. TANÉVI MŰKÖDÉSE.

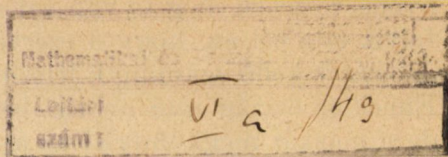
KÖZZÉTESZI
A M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
MINISZTERIUM.

Tudományegyetem	
Matematika és Természettudományi Kara.	
Leltári szám:	358/6

BUDAPEST,
KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA.
1926

A világháború utáni magyar tudománypolitikának egyik elsőrendű feladata, hogy intézményesen gondoskodjék olyan emberek neveléséről, akik hazánkban állandóan kellő számban fognak megnehezedett nemzetközi helyzetében rendelkezésére állani, hogy a nemzetek nagy versenyében helyét diadalmasan megállja. Ez nem új szükséglet, de sajnos, a múltban a mostanihoz hasonló világossággal nem ismertük fel és egyúttal az Ausztriával való közösség idejében annak kielégítése is több akadályba ütközött volna.

A megoldás csak intézményesen lehetséges. A nemzet tudósainak és ifjúsága legjavának neveléséről van szó, ami mint minden nevelői feladat, csak évek sorára terjedő következetes munka árán hozhat gyümölcsöt. Ez a gyökere annak a törekvésnek, hogy a külföld legfontosabb szellemi gócpontjaiban magyar állami tulajdonban lévő épületekben létesíttessenek állandó intézetek, amelyek a külföldi kutatás és ösztöndíjügy tartó oszlopai legyenek. Az eddigi eredmény:

1. Történeti Intézet Bécsben.
2. Collegium Hungaricum Bécsben.
3. Collegium Hungaricum Berlinben.
4. Történeti Intézet Rómában.

Tárgyalások vannak folyamatban egy Párizsban létesítendő Collegium Hungaricum iránt is, amivel az intézetek hálózata teljes lesz.

Szükség van természetesen tanulmányi lehetőségekre olyan városokban is, ahol önálló magyar intézetek létesítésére nem gondolhatunk. Ezt ösztöndíjakkal kell megoldani. Elsősorban vonatkozik ez Angliára, ahol kollégium létesítésére azért nem törekszünk, mert a régi híres angol collegek Oxfordban, Cambridgeben, Londonban, Aberdeenben szívesen fogadják be a magyar ifjakat falaik közé és így a cél itt olyan kitűnő módon valósítható meg, mint arra más országokban nincs lehetőség. Tudósoknál ezenkívül számos egyetemi város, vagy külföldi tudósok székelye jön számba. Az ösztöndíjügynek tehát oly rugalmasnak kell lennie, hogy az országnak helyesen kiválasztott szükségletei szerint mindezeknek a tanulmányi lehetőségeknek kiaknázására alkalmas legyen.

Ez a szervezet már teljes kifejlődésében meg van tervezve és túlnyomó részében meg is van valósítva. A szervezés természetesen még folyik és a cél az, hogy a szervező munka az intézetek és ösztöndíj-állomások kellő számának létesítése után mielőbb befejezést nyerjen. Ennek az ország mai anyagi helyzetében rendkívüliek a nehézségei, de a munkát megkönnyíti az a fölemelő körülmény, hogy az összes irányadó tényezőknél egyezik a nézete az ügy fontosságáról és azt egyhangúlag támogatják.

A szervezésnek átmeneti munkáján kívül van a feladatnak egy állandó része is, amely amannál talán még nehezebb. Ez az, hogy az ösztöndíjlehetőségek a haza javára legjobban használtassanak fel. Ez jelenti egyrészt annak helyes megállapítását, hogy egyes tudományágakban milyen arányban van szukreszcencia nevelésére szükség, tehát, hogy e téren magas nézőpontból tudománypolitikai program állíttassék fel és annak állandó kiegészítéséről gondoskodás történjék. És jelenti másrészt az ösztöndíjasoknak helyes kiválasztását, más szóval azt, hogy az ösztöndíjakban a nemzet ifjúságának legjava, legtehetségesebbjei, tudósainak legalkalmasabbjai részesüljenek. Mindkét kérdés csak az egyetemeknek és a tudós köröknek állandó közreműködésével oldható meg eredményesen. Ennek előfeltétele pedig a helyes tájékozottság. Ezt a célt kívánja ez a füzet szolgálni, amelyet évenként hasonló füzeteknek kell követniök az ösztöndíjügy fejlődéséről és állásáról. Ez az első jelentés természetszerűleg kiterjeszkedik számos történeti adatra, amelyekre később nem kell visszatérni. Ezek az évi jelentések tájékoztassák a tudós közvéleményt és az ifjúság komoly részét arról, hogy az ösztöndíjügynek mi a célja és mik az eszközei. Már előkészítés alatt van egy törvényjavaslat a külföldi magyar intézetek és az ösztöndíjügy szervezéséről, amely az Országos Magyar Gyűjteményegyetem keretében ösztöndíjtanács felállításáról is gondoskodik. Ez összeállításánál fogva hivatva lesz az ösztöndíjügy alakulását oly módon irányítani, hogy az a nemzet számára azokat a szellemi vezetőket adja, akiknek feladata lesz a nemzet szebb jövőjének biztosítása.

I. A BÉCSI MAGYAR TÖRTÉNETI INTÉZET.

A Bécsi Magyar Történeti Intézet programjának körvonalait gróf Klebelsberg Kuno, mint a Magyar Történelmi Társulat elnöke, a társulat 1917—18. és 1921—22-i nagygyűlésein, valamint az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetem 1922. évi november hó 18-án tartott alakuló gyűlésén mondott beszédeiben jelölte meg, amikor arra a hatalmas hézagra mutatott rá, mely a magyar történetírás és kutatás terén a XVII. század végétől, Buda visszafoglalásától kezdve a XIX. század közepéig terjed. Az újabbkori történelem feldolgozásának hiányát megbízható forráskiadványok hiányában jelölte meg és ezért még 1917-ben a Magyar Történelmi Társulatnak azt a javaslatot tette, hogy a társulat egy kútfőkiadványt indítson meg „Magyarország újabbkori történetének forrásai“ címen. Az elnök javaslatát a Társulat egyhangúlag elfogadta és a kútfőkiadványsorozat programjának megállapítására külön bizottságot küldött ki. Ez a bizottság megállapította a kiadványsorozat 4 osztályát, mely szerint az anyagközlés az 1687 és 1849 közti időszakból az általános történet, a közigazgatás, a vallási, művelődési és művészeti, illetve a gazdasági és társadalmi intézmények történetére vonatkoznék. Ebbe a programba később a közgyűlés az újabbkori diplomáciai emlékek kútfőkiadásának tervét is felvette, különös tekintettel a konstantinápolyi követjelentésekre, valamint Velence bécsi követeinek Magyarországra vonatkozó jelentéseire.

Még meg sem alakulhatott egy történeti kutató intézet, melynek hivatása az lett volna, hogy a bécsi nagy levéltáraknak, mint a magyar történelem leggazdagabb külföldi kútfőinek forrásanyaga alapján a fenti programot megvalósítsa, amikor a monarchia összeomlása átmenetileg minden tervet megdöntött. Az osztrák kormány azonban rövidesen lehetővé tette, hogy a bécsi nagy levéltárakban a tudományos kutatás nemcsak az összeomlás előtt tervezett 1847-i időpontig, hanem egészen 1894-ig, fenntartás nélkül (a bizalmas természetű forrásanyagot sem véve ki) induljon meg. Ennek folytán kutatóinknak alkalma nyílt arra, hogy kútfőtanulmányok alapján a történetismeret határait eddig nem remélt területekre terjesszék ki, illetve, hogy az eddig egyes korokról vagy egyénekről alkotott felfogásunkat szükséghez képest újabb forráskritikai mérlegelés tárgyává tegyék.

Ezen új szempontok figyelembevételével Károlyi Árpád, államtitkár, a bécsi volt házi-udvari és állami levéltár nyug. igazgatója, valamint Szekfű Gyula és Eckhardt Ferenc, bécsi magyar levéltárnokok irányítása mellett a kutatás két irányban indult meg. Feladatul tűzték ki:

1. A román és illyr-szerb-horvát nemzetiségi mozgalmak 1848 utáni történetére vonatkozó okirattárának megszerkesztését.

2. Az 1849 utáni magyar emigráció törökországi első fejezetét felölelő kútfőgyűjtést.

Az előbbi Mályusz Elemér, az utóbbit Hajnal István, társulati tagok végezték.

A Bécsi Magyar Történelmi Intézet megalapítása azonban gróf Klebelsberg Kunó, akkori belügyminiszter és történelmi társulati elnök azon elhatározása által vált valósággá, hogy a Kormányzó Úr Öfőméltóságánál a volt m. kir. testőrség épületében (VII, Museumstrasse 7.) a történelmi kutatók részére otthont eszközölt ki. Ennek folytán az intézet már 1920 őszen, a Fischer v. Erlach által épített, műemlékjellegű barokk palotában megkezdhette működését.

Azonban a Tört. Társulat elnökét a bécsi intézet megalapításánál magasabb tudománypolitikai szempontok vezették akkor, amikor nemcsak a „Fontes“ kiadványok szerkesztőinek teremtett otthont, hanem az intézetben való elhelyezkedést olyan szakembereknek is biztosítani óhajtotta, akik a Társulat keretén kívül levéltári kutatásokat, vagy egyéb tanulmányokat végezni szándékoztak.

E kettős feladatnak a kezdetben szerény keretek közt működő intézet azonban csak megfelelő kibővítés és a fenntartásához szükséges anyagi eszközök biztosítása után felelhetett meg. Mindezen feladatok megoldása pedig csak újabb átszervezés által volt lehetséges.

Ennélfogva gróf Klebelsberg Kuno, most már vallás- és közokt. miniszter 1924. évi február hó 14-én 6954/923. eln. sz. a. kelt rendeletével a Magyar Tört. Társulat bécsi intézetét az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetem Tanácsa szervezeti, ügyviteli és fegyelmi szabályrendeletének 31. §-a alapján, a nevezett tanács fenntartósága alá helyezte. Ezt a miniszteri rendeletet szervesen kiegészíti az a jogfenntartó egyesség, melyet a M. Tört. Társulat — bécsi intézetének átadása alkalmával — 1924. évi április hó 29-én az Orsz. Magyar Gyűjteményegyetemmel kötött:

2. §. — „a) az intézet továbbra is elsősorban a Társulat által megállapított program szerint, a Társulat tudományos ellenőrzése mellett működik;

b) az intézet mindenkori igazgatóját a Gyűjteményegyetem igazgatótanácsa a Társulat jelölése alapján hozza a vallás- és közokt. miniszternek kinevezésre, illetve megbízásra javaslatba;

c) az intézet tagjainak kijelölésére a Társulat továbbra is irányító befolyást gyakorolhat;

d) az a—c) pontban felsorolt jogok biztosítása érdekében a Társulat véleményét az intézet szervezeti szabályrendeletének és ügyrendjének elkészítése alkalmával meg kell hallgatni;

e) a viszonyok megváltozása esetén a Társulathoz bármikor jogában áll az intézetet ismét saját kezelésébe átvenni;

f) ez az egyesség a tulajdonjogot nem érinti; a szakasz e) pontjában említett visszavétel esetén a Gyűjteményegyetem az intézet jelenlegi egész vagyonát a Társulat kezelésébe visszaadja, az intézetnek nem a Társulattól eredő azon vagyonszaporulata viszont, mely abban az időben keletkezett, amíg az intézet a Gyűjteményegyetem igazgatása alatt állott, nem kerül a Társulat tulajdonába.¹

¹ Jóváhagyva a vallás- és közokt. min. 3797/924. eln. sz. a.

Ezen programból kifolyólag az intézet tagjai belső vagy külső tagok, illetve vendégek. (A Bécsi Magyar Tört. Intézet Szabályrendeletének 7. §-a.)

„1. *Belső tagok:* a) a Gyűjteményegyetem tudományos tisztviselői karából a bécsi kutatásokhoz beosztott, illetőleg oda kirendelt tisztviselők;

b) a Magyar Történelmi Társulat, a Társulat „Fontes“ választmánya vagy a Gyűjteményegyetem Tanácsa által az intézet (a M. Tört. Társulat vagy a gyűjteményegyetemi intézetek) céljait szolgáló kutatásokkal, publikálásokkal megbízott hazai történetkutatók;

c) főiskolai történelmi tanulmányokat végzett fiatal kezdő erők, akik a kutatásokban szakszerű segédmunkálatokat (másolás, kivonatolás stb.) végeznek s az intézetben módszeres kiképzést nyernek.

2. *Külső tagok:* Saját maguk választotta, vagy más tudományos társulatok (Magyar Tud. Akad. stb.) által kijelölt kutatási területen, a bécsi levéltárakban és a közgyűjteményekben kutató hazai tudósok, akik a Gyűjteményegyetem tanácsának előzetes engedélyével az intézet erkölcsi támogatását, esetleg az intézeti lakást igénybe veszik.

3. *Vendégek:* Azok a Bécsben tartózkodó magyar kutatók, akiknek az intézet igazgatója a Gyűjteményegyetem tanácsának történő utólagos bejelentése mellett rövidebb időre engedélyt ad az intézetben lakásra.²

Az intézet könyvtárának magvát az a harmadfélezer műből álló magánkönyvtár alkotta, melyet a vallás- és közoktatásügyi minisztérium Károlyi Árpád államtitkártól, az intézet igazgatójától váltott meg. E könyvtár állaga 1924 óta, kellő állami támogatásból, jelentékenyen fejlődött és állandóan növekedőben van.

A lakószobák berendezésénél a kezdet nehézségein herceg Esterházy Pál, gróf Klebelsberg Kunoné, gróf Schönborn-Buchheim Károly, Szalay László államtitkár, báró Collas Károly h. államtitkár, Pedlow amerikai kapitány és Gundelfingen alezredes, a volt testőrségi palota gondnokának áldozatkészsége, illetve szíves támogatása segített keresztül. 1924. év közepén azonban már a vallás- és közoktatásügyi minisztérium által rendelt egyöntetű bútorok álltak az intézet rendelkezésére. A palotában működő menzán pedig a tagok mérsékelt árban teljes ellátást kaptak.

Az újjászervezett intézet azonban a németbirodalmi tudományos körökkel is szoros kapcsolatba került. Ugyanis gróf Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter 1924 őszén megegyezést létesített Schmidt-Ott, volt porosz közoktatásügyi miniszterrel, a Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft elnökével, melynek értelmében a Bécsi Magyar Történelmi Intézet azon német birodalmi történészek részére, akik a bécsi nagy gyűjteményekben óhajtanak kutatni, állandóan három szobát tart fenn. Viszont a porosz kormány a berlini Kaiser Wilhelm Intitutumokban, illetve a firenzei művészettörténelmi és athéni archaeologiai intézeteiben egy-egy helyet ajánlott fel magyar tudósok számára. Ennek az egyességnek alapján 1925. évtől kezdve a következő német tudósok vették igénybe a Bécsi Magyar Történelmi Intézet vendégszeretetét:

² Jóváhagyva a vallás- és közoktatásügyi miniszternek 3797/924. eln. sz. a. Közölve az Orsz. M. Gyűjteményegyetem Kiadványai III. füzetében.

8

A. O. Meyer, göttingeni egyetemi tanár, Anglia és a katolikus egyház XVII. századi viszonyának kutatója; Wickert, berlini epigrafikus; Unverzagt, berlini prehisztorikus; Kaemmerer, müncheni történész; Klengenfuss, történész, akinek témája a mi tudományos köreinkben is érdeklődést kelt: „Andrássy és az 1875. évi háborús veszély“; továbbá Schünemann, a berlini magyar intézet asszisztense, a német-magyar városi viszonyok kutatója; Braubach, bonni egyet. magántanár, a mainzi érseki választófejedelemség történetének specialistája; Völter, stuttgarti műtörténész, a délnémet és osztrák művészettörténeti összeköttetések kutatója; Eugen Meyer, a berlini államlevéltár tanácsosa, a „Monumenta Germaniae“ „Diplomata“ osztályának munkatársa; Schöningh, müncheni gazdaságtörténész; Heins, kóburgi állami levéltárnok, aki a müncheni akadémia történelmi bizottságának megbízásából a 30 éves háborúra vonatkozó forrásanyagot kutatta át és végül wolfenbütteli Petri, berlini gazdaságtörténész.

Az intézet belső, tudományos életéről azonban csak akkor nyerhetünk áttekintést, ha tagjainak működését röviden ismertetjük.

Mindenekelőtt ki kell emelnünk az intézet nagytekintélyű igazgatójának, Károlyi Árpád államtitkárnak történetírói munkásságát, aki az intézet belső megszervezésének sokoldalú feladata mellett Széchenyi dőblingi hagyatékát rendezte 2 kötetben sajtó alá. Jelenleg az 1848-as Batthyány-kabinet történetére vonatkozó adatgyűjtéssel foglalkozik. Az e tárgykörre vonatkozó kutatásai már eddig is nagyjelentőségű eredménnyel zárultak.

Az első kutatók, mint működésük sorrendje szerint említettük, Mályusz és Hajnal voltak. Mályusz a román, valamint a szerb-illyr-horvát nemzetiségi törekvések 1848—67 közti okmánytárának összeállítása után a Tört. Társulat „Fontes“ választmányának megbízásából Lipót Sándor főherceg helytartóságára és nádorságára vonatkozó forrásanyagot gyűjtötte egybe, mely új világításba helyezi II. Lipót és Ferenc politikáját, valamint a Martinovics-összeesküvés indító-okait. Kézirata sajtó alatt van.

Miskolczy Gyula a „Fontes“ választmánytól a horvát nemzeti-ségi kérdés összefoglaló történetének megírására kapott megbízást. Munkája a XVIII. század második felétől 1848-ig terjedő, széles alapokon nyugvó feldolgozás, mely nagyértékű forrásanyagot tartalmaz és már sajtóra készen áll.

Angyal Dávid, egyet. ny. r. tanár szerencsés kézzel Falk Miksának és Kecskeméthy Aurélnak azon levelezését gyűjtötte egybe, melyet a bécsi rendőrigazgatóság a Széchenyinnél Döblingben tartott házkutatás alkalmával foglalt le. Ezen levelek belső tartalmának megvilágítása végett Angyalnak az 50-es évek hazai és bécsi hírlap-irodalmát is át kellett kutatnia; ennél fogva ezen nagyértékű műve — mely 1926 elején jelent meg — az abszolút kornak hazai és bécsi hírlapirodalmáról is áttekinthető képet nyújt. Ezenkívül Angyal Ghyczy Kálmán iratainak szövegmagyarázatához gyűjtött össze nagy levéltári anyagot.

Székfű Gyula, külügymin. o. tan. (jelenleg egyet. ny. r. tanár), az 1526 utáni konstantinápolyi követjelentéseket rendezte 1531-ig sajtó alá. Művének folytatását azonban *Török Pál*, középisk. tanárra bízta, aki az első kötet szerkesztésével már el is készült. Székfű

ugyanis egy, a legszélesebb körben érdeklődést keltő műnek, a magyar nyelv hivatalos érvényesülése történetének megírásához fogott, melyet budapesti és bécsi levéltári kútfők alapján páratlan energiával már be is fejezett. Műve sajtó alatt van.

Baranyai Béla, országos főlevéltárnok 1922 óta dolgozik Kollonits Einrichtungswerkjének, illetve létrejöttének történetébe vágó események beható ismertetésén. Műve felöleli mindazon reformterveket, melyek 1687-től egészen az 1715-i, illetve az 1722—23-i országgyűlések közigazgatási újjászervezési munkálataiban láttak napvilágot. Az Einrichtungswerkkel kapcsolatban igen értékes forrásanyagot gyűjtött egybe az 1687—88-i országgyűlés történetéről és a neoaquistica commissio működésének első éveiről. Művének első kötete sajtó alatt van.

Domanovszky Sándor, egyet. ny. r. tanár mélyreható kutatások alapján József nádor államiratait és életrajzát adja ki a „Fontes”-sorozatban. E célból átkutatta a budapesti és bécsi állami levéltárakat, valamint a főhercegi család alesi családi levéltárát. Értékes gyűjteményének első kötete okmánytár-alakban már a könyvpiacra van és tartalmának újszerűségével a legszélesebb körök érdeklődésére tarthat számot.

Lukinich Imre, a Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchenyi Könyvtárának igazgatója, Auer János, pozsonyi polgár törökországi naplójának szövegmagyarázatához szükséges adatok után kutatott a bécsi levéltárakban; továbbá a konstantinápolyi 1606 utáni követjelentéseket gyűjtötte egybe és készítette sajtó alá. Végül a szatmári békekötésről írt és a könyvpiacra már megjelent művéhez végzett beható tanulmányokat a gazdag bécsi gyűjteményekben.

Zsinka Ferenc, magyar nemzeti múzeumi könyvtárnok, a török hódoltság idejéből származó töröknyelvű írott emlékeket gyűjtötte egybe a bécsi állami levéltár és a volt udvari könyvtár idevágó anyagából. Feladata egy török paleographico-diplomatikai kiadvány előkészítése, mely sorozatosan a XVI—XVII. századi török oklevelek jellegzetesebbjeit facsimilékben tartalmazza. Munkáját folytatta *Fekete Lajos*, országos alleveáltárnok, aki a török oklevelek kiválasztását és lefényképeztetését végezte.

Székely Ottokár, ciszterciarendi tanár, néhai Békefi Remig, főapát megbízásából az 1855-i konkordátum magyar vonatkozásaira kutatott a bécsi állami, kultuszminisztériumi és érseki levéltárakban nagy sikerrel.

Herzog József, országos főlevéltárnok, a „Fontes” választmány megbízásából a magyar udvari kamara történetével foglalkozott, mely témával kapcsolatban már évek óta végez nagy alaposággal kutatásokat. Ismételten jelentős eredménnyel tanulmányozta a bécsi udvari kamara idevágó kútfőit.

Jánossy Dénes, országos levéltárnok, a 49-es magyar emigráció történetének angol-amerikai fejezeteivel foglalkozik. A „Fontes” választmány megbízásából főleg Kossuth 1851-i angliai és 1851—52-i amerikai körútjára vonatkozó kútfőket gyűjti egybe. A Budapesten és Berlin-Dahlemben felkutatott anyagát a bécsi diplomáciai forrásokkal egészítette ki.

Táborszky Ottó, középiskolai tanár a „Részek visszacsatolása” történetének megírásához tanulmányozta jelentős eredménnyel a

bécsi forrásokat. Témájának első része, a visszakapcsolás törvényes kimondásának okmánytára már sajtóra készen áll.

Az intézet belső tagjai közé tartoztak még *Varga Endre*, aki a „Fontes“ vállalat Széchenyi-kiadványaihoz forrásanyagot gyűjtött és az 1539-i protestáns pátens történetén dolgozott; *Hadnagy Albert* az erdélyi 1790—91-i országgyűlés eseményeivel, *Pleidell Ambrus* az alsóausztiai kamara magyar-harmincad kezelésének módszereivel, *Salacz Gábor* a „Cassa parochorum“ történetével foglalkozott.

A korán elhunyt *Mayer Béla*, országos alleveltárnok emlékét őrzi az intézet, melynek belső tagja volt és ezen minőségében lankadatlan szorgalommal és nagy szaktudással végezte a részére kijelölt levéltári tudományos munkákat.

Az intézet külső tagjai közül *Steier Lajos*, a tót nemzetiségi kérdés szakértője; az e tárgyra vonatkozó művének 1848-ig terjedő része már sajtóra készen áll. Ugyancsak ő dolgozta fel a „Fontes“-kiadványok sorozatában *Beniczky Lajos* visszaemlékezéseit és életrajzát.

Alföldy András, egyet. nyilv. rk. tanár, a bécsi gyűjteményekben Ó-Pannónia római kori történetére és különböző numizmatikai kérdésekre, *Saguly János*, középiskolai tanár, Temesvár és környéke XVI. századi történetére, *Ballagi Aladár*, egyet. ny. r. tanár, a 40-es és 50-es évek eseményeire kutatott. *Bártfai Szabó László*, a M. Tud. Akad. főkönyvtárnoka, a döblingi hagyatékban talált, Széchenyihez intézett leveleket gyűjtötte egybe, *Iványi Béla*, egyet. ny. r. tanár, a XVI. század magyar jogtörténelmére, *Balogh Jolán*, a Szépművészeti Múzeum tisztviselője, az olasz-magyar műtörténeti kapcsolatokra, *Fináczy Ernő*, egyet. ny. r. tanár, az erdélyi nevelés- és oktatásügy XVIII. századi történetére, *Pigler Andor*, a Szépművészeti Múzeum tisztviselője, Donner művészetére, *Fettich Nándor*, a népvándorlásokorabeli eseményekre vonatkozó szakirodalomra, *Lutter János*, a Külügyi Társaság igazgatója, az 1867 utáni magyar balkánpolitika történetére, *Eöttevényi Olivér*, ny. jogakadémiai tanár, külügyi társasági igazgató, az 1849 utáni közigazgatási kérdésekre, *Horváth Jenő*, egyet. rk. tanár, az 1848 utáni angol-osztrák magyar kapcsolatokra, *Bartoniék Emma*, a M. Nemz. Múzeum alkönyvtárnoka, a XVII. századi magyar országgyűlések szervezetére gyűjtött adatokat.

Az intézet vendégei közül: *Berzeviczy Albert*, a M. Tud. Akad. elnöke, az abszolutizmus történetével kapcsolatban végzett forrástanulmányokat, *Hajós Antal*, mérnök, Verancsics Faustról írott művéhez gyűjtött adatokat, *Harsányi Pál*, *Oroszlán Zoltán*, régészeti és szépművészeti kutatásokkal, *Házy Jenő*, Sopron város történetével, *Viszota Gyula*, tanker. főigazgató, Széchenyi naplóköteteihez magyarázatul szolgáló széljegyzetek gyűjtésével, *Csekey István*, dorpati, *Husztly József* és *Schmidt Henrik*, szegedi, *Nagy József* és *Veszely Ödön*, pécsi, *Illés József*, *Szentpétery Imre* és *Németh Gyula*, budapesti, *Thegze Gyula* és *Szabó Dezső*, debreceni egyet. ny. r. tanárok különböző tárgyú témáikhoz forrásanyag felkutatásával foglalkoztak. Végül *Viezzoli József*, fumei realisk. tanár, Fiume XVIII. századi kereskedelmére vonatkozólag végzett tanulmányokat.

Az intézetet a külföldiek közül meglátogatták: *Schmidt-Ott*, volt porosz kir. kultuszminiszter, *Th. Wiegand*, régész, *Oscar Redlich*, a bécsi Tud. Akad. elnöke, *Alphons Dopsch* és *Oscar Menghin*, bécsi egyet. ny. r. tanárok; a hazaiak közül: *gróf Bethlen István*, minisz-

terelnök, *Bud János*, pénzügyminiszter, *gróf Esterházy Móric*, volt miniszterelnök, *Lukács György*, volt vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Petri Pál*, vallás- és közoktatásügyi államtitkár, *Masirevich Szilárd* és *gróf Ambrózy Lajos*, bécsi magyar követek.

Az itt elmondottak alapján áttekintő képet alkothattunk magunknak a Bécsi Magyar Történeti Intézet szervezetről és eddigi tagjainak tudományos működéséről, valamint arról a nagy területről, melyre az intézet a jövőben munkásságát alapíthatja.

II. A BÉCSI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Századunk szellemi életének sokoldalúsága és a nyugati kultúrába való bekapcsolódásunk szükségessége olyan feladatot rá a tudományos pályákra készülő ifjúságunkra, melynek sok esetben csak a külföldi tudományos központokban való továbbképzéssel volna módjukban megfelelni. Ezen megfontolásból fakadt gróf Klebelsberg Kuno, vallás- és közoktatásügyi miniszternek az a jelentős elhatározása, hogy Bécsben, az európai civilizáció egyik legjelentősebb központjában, magyar főiskolai kollégiumot létesít. A bécsi volt magyar testőrségi palota, a maga nemes tradícióival, e célra különösen alkalmasnak bizonyulván, annak egyik emeletsorát megfelelő átalakítások után a Collegium Hungaricum céljaira 1924 őszén megnyitotta. A kollégium igazgatója Lábán Antal, a bécsi theresianumi akadémián a magyar nyelv és irodalom tanára. A helyi főügyeletet Károlyi Árpád, államtitkár, a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatója gyakorolja, aki egyúttal az összes bécsi magyar kulturális intézmények főfelügyelője.

A kollégium tagjainak száma az első 1924/25. tanévben 18 volt, valamennyien ösztöndíjasok. Az alapítványi helyeket — amelyekre a vallás- és közoktatásügyi minisztérium az egyetemi karok útján hirdet pályázatot — ugyanazon minisztérium előterjesztésére a Kormányzó Úr Öfömméltósága adományozza. Az ösztöndíjasok két féleven át díjtalanul kaptak lakást és teljes ellátást, amelynek költségeit, valamint a tanulmányaikkal járó egyéb díjakat a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fedezte.

Az 1924/25. tanévben a 18 ösztöndíjas közül ketten egy-egy félévet töltöttek a kollégiumban, a többiek kettőt. Bölcsészetszakos volt 11 (a budapesti egyetemről 6, a szegediről 3, a debreceniről 2); joghallgató volt 2 (a szegedi egyetemről 1, a debreceniről 1); közgazdaságtani hallgató volt 1; az orvosi karról 4 (a budapesti egyetemről 1, a debreceniről 2, a pécsiről 1); a műegyetemről 1.

A 11 bölcsészeti szakos közül németszakos tanárjelölt volt 7 (német-francia 1; német-olasz 1; phil. mathem. szakos 1; klasszikus filol. nyelvész 1; történelemszakos 1; archaeologus 1). A 7 németszakos tanárjelölt közül 6 az Eötvös-Kollegium tagja volt.

A kollégium célja: a magyar főiskolák jelesebb hallgatóinak módot nyújtani arra, hogy szakismereteiket a bécsi főiskolák, tudományos intézetek, klinikák és gyűjtemények igénybevételével gyarapíthassák. E szempontból kiindulva a kollégium hármas munkásságot fejtett ki:

1. Szaktanulmányi munkásságot, melynél fogva az ösztöndíjasok rendes hallgatói a bécsi főiskoláknak, főszakmájuk tanárainál

kollokválnak, a szemináriumi, laboratóriumi és klinikai gyakorlatokon résztvesznek, minélfogva alkalmuk nyílik arra is, hogy produktív munkát fejthessenek ki. E tanévben az ösztöndíjasok ebből a szempontból a következő eredményeket érték el:

A 11 bölcsészeti szakos kollokviumainak száma: 29, szemináriumi dolgozataik száma: 21. A két joghallgató kollokviumainak száma 5, szemináriumi dolgozataik száma 5; a közgazdasági karról egy kollegistának 2 kollokviuma és 2 szemináriumi dolgozata volt. A 4 orvoskari kollegista 3 kollokviumot és 11 klinikai gyakorlatot mutatott fel és 8 helyen laboratóriumi munkásságot végzett.

2. A tudományos munkásság az egyes szakok és az egyéni hajlam szerint különböző. A bölcsészeti és jogi kar kollegistái javarészt disszertációjukon dolgoztak. A hazai szakprofesszorok által kijelölt témák rendszerint a bécsi milieu-vel voltak kapcsolatosak.

3. A kollégium feladatai közé tartozott még az általános ismeretgyűjtést szolgáló munkálkodás is. E cél elérésére az igazgató előadásokat tartatott a kollegisták részére a gárdapalota dísztermében. Plyenek voltak a következők:

1. Dr. Stranz Károly, theresiánumi tanár: A rádióról.

2. Dobay István: Amerika társadalmi, kulturális és diákéletéről.

3. Hofrat Milenkovich-Morold: Richard Wagner und seine Werke. Ének és zongorabetétekkel.

4. Dr. Lutter János: Válogatott fejezetek a modern diplomáciai történelemből. (1866 után.)

Ugyanezen célt szolgálták: a képtárak, múzeumok, könyvtárak megtekintése; német (heti 8 órában) és angol nyelvtanfolyamok (heti 4 órában); színházak, hangversenyek rendszeres látogatása; kirándulások; testnevelés és sport. Tekintettel arra, hogy a könyvtár igen lényeges tudományos segédeszköz a kollégium szellemi életében, az igazgató igyekezete odairányult, hogy a kézi könyvtárt a kollegisták egyéniségéhez és előképzettségének fokához mértén fejlessze. Néhány kisebb adományon kívül, melyek közül Oswald Menghin, bécsi egyetemi tanár és Thim Rezső, orvos szíves adományait külön is megemlítjük, igen értékes volt a debreceni Sinka-féle hagyatékból származó 54 mű, melyet a kollégium a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kapott. A kollégiumi könyvtár az év végén 316 műből és több szakfolyóirathból állott. Ezenfelül az igazgató a bécsi nagy gyűjteményekből való könyvkiadását rendszeresítette meg, melyet a kollegisták nagy mértékben vettek igénybe.

A kollegisták minden félév végén kötelesek német vagy francia nyelven beszámolót nyújtani tanulmányaikról. E beszámolókból és a hozzájuk fűzött kollokviumi, laboratóriumi, szemináriumi, klinikai bizonyítványokból kitűnik, hogy mit tud a magyar ifjúság egy idegen kultúrközpontban elérni, ha biztos célokat lát maga előtt és érzi munkásságának, kötelességteljesítésének súlyát és jelentőségét.

Egyébként az egyes kollegisták tanulmányi előmenetelét az alábbiakban ismertetjük:

Arvay Sándor, a debreceni egyetem orvosszigorlója, fiziológiát és kémiát hallgatott. Peham professzor szülészeti klinikáján pedig mint gyakornok működött. Ezenkívül tanulmányokat folytatott a fiziológiai-kémiai intézetben, Fränkel vezetése alatt. Két munkája áll sajtóra készen, melyekkel a debreceni egyetemen pályadíjakat is

összegek útját a tizedszedőktől az avignoni pápai kamaráig. Ezenkívül beható tanulmányokat folytatott a keresztény archeológia terén, melynek során tisztázta a keresztény régiségtannak a nimbusz eredetére és ábrázolására vonatkozó vitás kérdéseit. Ilyen irányú kutatásai alapján a latintól eltérő bizánci nimbusz ikonográfiáját illetőleg, simbolikai és műtörténeti osztályozással új ábrázolási szabályokat sikerült kimutatnia.

Fógel József Korvin Mátyás könyvtárának történetével foglalkozott. Corvina felfedezéseit ezúttal egy újabb kódex-szel gyarapította. Ugyanis Frater Andreas Pannonius „De Virtute“ c. művét, a Mátyás királynak felajánlott eredeti példányban sikerült felkutatnia. A Biblioteca Vallicellianában feldolgozta a Báthoriak erdélyi és lengyelországi szereplésére vonatkozó kéziratokat. A Biblioteca Casanatesében Vitéz János egy ismeretlen kódexét fedezte fel, mely Aegidius Romanus „De Anima“ c. művét foglalja magában. A firenzei Biblioteca Nazionalében pedig Hunyadi János és Korvin Mátyás egy XVI. századi olasz nyelvű életrajzát sikerült feltalálnia.

Horváth Henrik az újkori magyar műtörténetnek egy Rómához fűződő mindeddig megiratlan fejezetét, az úgynevezett magyar nazarénusok működését dolgozta fel. Továbbá tanulmányt írt egy bolognai magángyűjteményben levő ismeretlen XVI. századi arcképről, melyről kimutatta, hogy az az ifjú Calvinnak Giulio Romanótól, Raffaello legjelentékenyebb tanítványától származó portréja.

Husztli József rövid római tartózkodása alatt felkutatta Janus Pannonius néhány ismeretlen kéziratát, Callimachus Experiens (Etruscus) Mátyáshoz és Beatrixhez, valamint Garázda Péterhez, az eddig alig ismert magyar humanista költőhöz intézett latin verseit. Ugyanis Callimachusnak a magyar humanistákkal való ily szoros összeköttetése mindeddig ismeretlen volt. Továbbá Antonio Teobaldo, ferrarai költő kódexében egy Mátyáshoz intézett 227 soros latin költeményt fedezett fel, valamint Sebastianus, firenzei theologusnak és filozófusnak Mátyással és Báthori Miklós, váci püspökkel való levelezését találta meg.

Kastner Jenő az 1849 utáni olaszországi magyar emigráció történetére vonatkozó adatgyűjtéssel foglalkozott. Ezenkívül irodalmi kutatásokat is végzett, melyek során a vatikáni könyvtár egyik kódexében Verancsicsnak hat olasz sonettjére akadt. Római kutatásainak eredményeiről beszámolt az Irodalomtörténeti Közleményekben, az Egyetemes Filológiai Közönyben és a Napkeletben.

Lukcsics Pál a magyar vonatkozású vatikáni krónikák tüzetes átvizsgálása alkalmával felkutatta és kiadásra előkészítette a XVII. század elején Lucius által deponált csonka magyar krónikát, melynek szerkesztése Károly Róbert, leírása pedig Zsigmond korából származik, szövege pedig a budai és dubnici krónikákhoz áll legközelebb. Megállapította a Florianus és Toldy által már közölt „Brevis narratio de regibus Hungariae“ származását, összegyűjtötte V. Márton pápa magyarországi supplicatióit, felkutatta II. Rákóczi Ferencnek a római szentszékhöz intézett leveleit. Bolognában felkutatta Mátyás királynak és Janus Pannoniusnak a városi tanácshoz intézett leveleit, feldolgozta a bolognai egyetemi könyvtár Marsigli kéziratái közül az esztergomi káptalannak 1501—1527 közötti évekből származó és főleg gazdaságtörténeti adatokat tartalmazó számadáskönyveit. A sienai

könyvtárban pedig Áldásy Antal alapvető munkája nyomán Zsigmond ottani tartózkodására vonatkozólag végzett tanulmányokat.

Zambra Alajos az olasz krónikákat módszeresen átkutatta a magyar mondák s különösen az Attila mondakör olasz forrásainak megállapítása végett. Ezenkívül tanulmányai kiterjedtek a XVIII. századi olasz irodalom magyar vonatkozásainak felderítésére. Ezen kutatásainak kiindulási pontjául szolgáltak eddig megjelent Metastasio-tanulmányai.

Az intézet tudományos munkáját kiegészítették azon adatszolgáltatások és felvilágosítások, melyeket a magyar témákkal foglalkozó olasz kutatóknak és publicisztáknak adott. Így Michaeli, trevisói tanárnak Gertrud királynéval foglalkozó dolgozatához, Savelli, bolognai egyet. tanárnak magyar pénztörténeti tanulmányához, Filipini, ugyancsak bolognai egyet. tanárnak a magyar Dante-vonatkozásokban szolgáltatott adatokat. Az intézet legbuzgóbb külső munkatársa azonban Ferrario tábornok, novarai hadosztályparancsnok, a soproni népszavazásnál Nyugat-Magyarországnak az entente részéről kirendelt katonai parancsnoka volt, aki az intézettel való állandó érintkezésben az említett népszavazás történetét írta meg.

Ezenkívül rövidebb ideig tanulmányi célból vendégei voltak az intézetnek: *Hekler Antal* budapesti, *Thienemann Tivadar* pécsi, *Gragger Róbert* berlini egyetemi ny. r. tanárok, *Szabó Miklós*, br. Eötvös-collegiumi és *Váradi Endre*, szombathelyi főreáliskolai tanárok.

Ilyképen a Római Magyar Történeti Intézet már működésének első évében nemcsak saját tudományos programját végezte el, hanem tűzhelye volt a magyarországi olasz és az olaszországi magyar tanulmányoknak is.

A KÜLFÖLDI ÖSZTÖN- ÉS TANULMÁNYDÍJASOK NÉVJEGYZÉKE.

1923—1924.

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v.	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldetéskor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés
B é c s i M a g y a r T ö r t é n e t i I n t t é z e t	1.	Baranyai Béla	1881, Károlyváros, r. k., jog- és államtud. absolutorium, országos főlevéltárnok.	Kollonits Einrichtungs-werkjének történetére kutatott.	Lásd Bécsi Magyar Történeti Intézet 1924—25 1. sz. a.	—
	2.	Dr. Mályusz Elemér	1898, Makó, ág. ev., földrajz-tört. szakos tanárjel., orsz. levéltárnok.	Sándor Lipót fhg. nádor iratát rendezte sajtó alá.	Egyet. magántanár, orsz. levéltárnok.	—
	3.	Dr. Székely Ottokár	1895, Zalaszent-istván, r. k., történelem-latin, görög szakos okl. tanár, bölcsész-tudor.	Az 1855-i konkordátum magyar vonatkozásaira kutatott.	A ciszt. rend bpesti I. ker. szt. Imre gimnáziumában rendes tanár.	—
	4.	Táborszky Ottó	1895, Budapest, r. k., tört. szakos okl. tanár.	A „Részek visszacsatolása“ történetére kutatott.	Lásd Bécsi Magyar Történeti Intézet 1924—25. 8. sz. a.	—
	5.	Dr. Török Pál	1885, Kolozsvár, ev. ref., földrajz-történelmi szakos okl. tanár, bölcsész-tudor.	Az 1526 utáni konstantinápolyi követjelentéseket gyűjtötte egybe.	Felső keresk. és k. tanár Győrött.	—

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v.	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldetkor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
B é c s i M a g y a r T ö r t é n e t i I n t é z e t	1.	Baranyai Béla	1881, Károlyváros, r. k., jog- és államtud. abszolutórium, országos főlevéltárnok.	Kollonits Einrichtungs-werkjének történetére kutatott.	Kiküldetése 1925—26. évre meghosszabbítatott.	—
	2.	Dr. Hadnagy Albert	1901, Dálnok, ev. ref., tört. földr. szakos tanárjel., bölcsész tudor.	Az erdélyi 1790—91-i országgyűlés eseményeivel foglalkozott.	Ugyanaz.	—
	3.	Dr. Herzog József	1880, Budapest, r. k., jogtudor, országos főlevéltárnok.	A magyar kamara történetére kutatott.	Ugyanaz.	—
	4.	Dr. Jánossy Dénes	1891, Baja, r. k., jog- és államtudor, országos levéltárnok.	A 49-es magyar emigráció történetének angol-amerikai fejezeteivel foglalkozik.	Ugyanaz.	—
	5.	Dr. Miskolczy Gyula	1892, Szeged, r. k., tört. szakos, okl. tanár, bölcsész tudor, orsz. levéltárnok.	A horvát nemzetiségi kérdés történetét írja.	Külügymin. titkár, beosztva a bécsi követséghez.	—
	6.	Dr. Pleidell Ambrus	1900, Bagota, r. k., tört. latin szakos tanárjel., bölcsész tudor.	Az alsó ausztriai kamara magyar harmincad kezelésének módszereit tanulmányozta.	Országos levéltári segédtiszt.	—

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v .	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldéskor elfoglalt állása.	Milven tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
B é c s i M a g y a r T ö r t é n e t i I n t é z e t	7.	Dr. Salacz Gábor	1902, Szarvas, r. k., tört. földrajz szakos tanárjel., bölcsész tudor.	A „Cassa parochorum“ történetével foglalkozott.	Tanársegéd a debreceni egyetem bölcsészeti karán.	—
	8.	Táborszky Ottó	1895, Budapest, r. k., tört. földrajz szakos tanárjelölt.	A „Részek visszacsatolása“ történetére kutatott.	Ugyanaz.	—
	9.	Dr. Török Pál	1885, Kolozsvár, ev. ref., tört. földrajz szakos okl. tanár, bölcsész tudor.	Az 1526 utáni konstantinápolyi követjelentéseket gyűjtötte egybe.	Felső keresk. iskolai tanár Győrött.	—
	10.	Dr. Vargha Endre	1901, Kíspeszt, ev. ref., tört. földr. szakos tanárjel., bölcsész tudor.	Az 1539-i protestáns pátens történetével foglalkozott.	Országos levéltári segédtiszt.	—
	11.	Dr. Zsinka Ferenc	1889, Vác, ev. ref., latin-tört. szakos okl. tanár, bölcsész tudor, m. nemz. múzeumi könyvtárnok.	A török hódoltság idejéből származó török nyelvű írott emlékeket gyűjtötte össze.	Ugyanaz.	—

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v.	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldettkor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
B é c s i C o l l e g i u m H u n g a r i c u m	1.	Árvay Sándor	1903, Debrecen, ev. ref., orvostanhallgató.	Bécs, Univ. Med. Fakult., Phis., chemia.	Orvos-szigorló.	—
	2.	Cserta Kálmán	1903, Szeged, r. k., joghallgató.	Bécs, Univ. Rechts- und Staatswiss. Fakult., Joghölcs., közjog.	Jogtudor, ügyvédjelölt.	—
	3.	Debreceni László	1904, Maros-szentgyörgy, ev. ref., bölcs.-hallg.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Német nyelv.	Ugyanaz.	—
	4.	Ferenczy Géza	1901, Külsővad, ág. ev., bölcsész-hallgató. Eötvöskoll. Berlinben 1923/24. II. félévre.	Bécs, Univ. Phil. Fakult., Német irod.	Ugyanaz.	—
	5.	Keresztúry Dezső	1904, Zalaegerszeg, r. k., bölcs.-hallgató. Eötvöskoll.	Bécs, Univ. Phil. Fakult.	Ugyanaz.	—
	6.	Szepesváraljai Händel Vilmos	1903, Debrecen. ág. ev., joghallg.	Bécs, Univ. Rechts- und Staatswiss. Fak.: Magy. és osztr. magánjog, államelmélet.	Jogtudor.	—
	7.	Klein Gáspár	1903, Debrecen, ág. ev., történeti szakos bölcsész-hallg. Eötvöskoll.	Bécs, Univ. Institut für oesterr. Geschichtsforsch. Tört. segédtudom.	Bölcs.-tudor, segédtanár Fehérgyarmaton.	—
	8.	Konecsny Ede	1901, Léva, ág. ev., német szakos bölcsész-hallgató. Eötvöskoll.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. ném. filológia.	Ugyanaz.	—
	9.	Kőműves Géza	1902, Csantavér, r. k., német szak. bölcsész-hallgató.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Indogermán nyelv. meth. és ném. nyelv.	Ugyanaz.	—
	10.	Krigl Kálmán	1902, Pécs, r. k., orvostanhallg.	Bécs, Univ. Med. Fakult. Gyermekgyógyászat és kórbonctan.	Gyakornok a pécsi egyetem anatómiai intézetében.	—
	11.	Ifj. Lengyel Béla	1903, Budapest, r. k., műgyet. hallgató.	Bécs, Techn. Hochschule Elektrokémia.	Okl. vegyész-mérnök.	—

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v.	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldettkor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
Bécsi Collegium Hungaricum	12.	Dr. Molnár Elek	1891, Pilis, ev. ref., egy. magántanár, tanársegéd a debreceni egy. belgy. klinikáján.	Bécs, Univ. Med. Fakult. Belgyógyász. (gyomor) Ausztr. küzd. a gümőkór ellen.	Ugyanaz.	—
	13.	Schreiber Ervin	1902, Nagyszében, ág. ev. végz. közgazdász.	Bécs, Univ. Rechts- und Staatswiss. Fakultät, Nemzetgazd. tan., Statiszt. Technológia.	Ugyanaz.	—
	14.	Dr. Schwartz Sebestyén	1900, Aka, r. k., német szakos alsolvált szakv., Eötvös-koll.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Német nyelv. és irodalom.	Gyakorló tanár a pesti gyakorló főgimn.-ban.	—
	15.	Sőregi János	1892, Kiscsigárd, ev. ref., absolvált joghallg. 2 féléves bölcsész. Debrecen; debreceni múz. assist.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Archäologia, múzeológia, műtörténet.	Ugyanaz.	—
	16.	Medgyesi Schuszter Rudolf	1903, Marosvásárhely, ág. ev., orvosszigorló.	Bécs, Univ. Med. Fakult. klin. üzem, gyak. működ. a szemklinikán.	Ugyanaz.	—
	17.	Telcs Máté László	1902, Budapest, ág. ev., 6 féléves bölcs. Utrecht, alapv. Szeged.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Bölcsészet.	Ugyanaz.	—
	18.	Ternay Kálmán	1903, Szegvár, r. k., német-olasz szakos, alapv. Eötvös-koll.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Német-olasz irodalom.	Olasz állami ösztöndíjjal Rómában tanul.	—
	19.	Tremel Lajos	1904, Temesvár, r. k., ném.-francia szakos, alapv. Eötvös-koll.	Bécs, Univ. Phil. Fakult. Ném. kultúr-tört., francia nyelv.	Ugyanaz.	—

1924—1925.

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v.	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldetéskor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
Berlini Collegium Hungaricum	1.	Dr. báró Brandenstein Béla	1901, Budapest, r. k., fil., pszich. esztétikai szakos 8 félév; bölcsész-tudor.	A berlini egyetemen félévén át, mint rendkívüli hallgató bölcsészetet hallgatott.	M.Tud.Akad. főtitkáriroda vezetője.	—
	2.	Dr. Fitz József	1888, Oravica-bánya, r. k., bölcsész-tudor bpesti tud. egyet. könyvtárór.	Ősnyomtatványok tanulmányozása. A hallewittenbergi régi magyar könyvtár katalógizálása.	Ugyanaz.	—
	3.	Dr. Gál János	1895, Zalaegerszeg, r. k., magy. irod.-tört.-szakos okl. tanár, bölcsész-tudor, reálisk. r. tanár Székesfehérvár.	A berlini egyetem bölcsészettudományán mint rendkív. hallg. esztét. tanulmányokat végzett.	Reálgimn. rendes tanár, Pesterzsébet.	—
	4.	Koch Ferenc	1901, Budafok, r. k., 8 félév a közgazdas. tud. karon.	Gazdaság-földrajzi tanulmányokkal foglalkozott.	Közgazdaságtud. karon egyetemi gyakornok.	—
	5.	Dr. Kossányi Béla	1894, Libetbánya, ág. ev., tört.-földrajzszakos, okl. tanár, bölcsész-tudor, orsz. levéltárnok.	Kelet európai tört. tanulmányok.	Ugyanaz.	—
	6.	Dr. Moór Elemér	1891, Hárspatak (Vas m.), ág. ev., bölcsész-tudor, polg. iskolai h. tanár Izsákon (Pest m.).	Folklore-tanulmányok.	Bpesti Verbóczy reálg. hely. tanár, magy. lektor a berlini egyetemen.	—

1924—1925.

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v .	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldetéskor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
Berlini Collegium Hungaricum	7.	Muzsnai Dénes	1902, Szeged, r. k., 8 féléves bölcsészhallgató	A berlini egyet. bölcs. karán rendk. hallgató. Kísérleti pszich. tanulmányokat végzett.	Ugyanaz.	—
	8.	Dr. Prohászka Lajos	1897, Brassó, r. k., 8 féléves filoz. pedag.; bölcsész tudor; m. nemz. múz. könyvtártiszt.	Kultúrfilozófiai és bibliográfiai tanulmányok.	Magy. nemz. múzeumi alkönyvtárnok	—
	9.	Rásonyi Nagy László	1899, Liptószentmiklós, r. k., tört. török filológia-szakos, tanárjel., bölcsész tudor.	A török dialektusok és a kirgiz, keletturkesztán, uigur népek tanulmányozása.	M.Tud. Akad. alkönyvtárnoka.	—
	10.	Dr. Szakács Kálmán	1901, Kolozsvár, ev. ref., 8 félév, filoz.-esztét.-szakos tanárjel., bölcsész tudor.	A berlini egyet. jogi fakultásán rendk. hallg. Értékelméleti tanulmányok.	A magyar külügyi társaság titkára.	—

1924—1925.

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v .	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldettkor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
R ó m a i M a g y a r T ö r t é n e t i I n t é z e t	1.	Dr. Artner Edgar	1895, Budapest, r. k., hittud.-kari tudor, egyetemi m.-tanár, a közp. papnev. prefektusa, egyet. tanár-helyettes.	„Magyarország szerepe a kereszténység és a nyugat védelmében a keletről jövő támadások ellen“ témakörrel.	Ugyanaz.	—
	2.	Dr. Balogh Jolán	1900, Budapest, r. k., bölcs.-tud. A m. Szépműv. Múzeum tisztviselője	Művészettörténeti tanulmányok.	Ugyanaz.	—
	3.	Dr. Egry Gyula	1897, Jászberény, r. k., latin-görög-olasz szak. okl. tan., bölcs.-tud. Eötvös-koll.	R. Università degli studi Roma immatrikulált hallgatója olasz nyelv és irodalomból.	Ugyanaz.	—
	4.	Faragó József	1901, Léva, r. k., magyar-francia olasz szak. tanjelölt. Eötvös-koll.	R. Università degli studi Roma immatrikulált hallgatója az olasz nyelv és irodalomból.	Ugyanaz.	—
	5.	Dr. Fógel József	1884, Szatmárnémeti, r. k., bölcsész tudor, egyet. m.-tanár, akad. könyvtárosok.	Korvinakutatókat folytatott.	Egyet. ny. r. tan., Szeged.	—
	6.	Dr. Horváth Henrik	1888, Zákhermány (Brassó vmegye), ág. ev., műtört.-szakos, bölcsész tudor, a székesfőv. múz. őre.	A magyar nazarénusok működésével foglalkozott.	Ugyanaz.	—

Az ösztön- vagy tanulmánydíj helye.	Folyószám.	N é v .	Az ösztön- vagy tanulmánydíjas születési éve, helye, vallása, elméleti képzettsége, a kiküldetéskor elfoglalt állása.	Milyen tanulmányokat végzett.	Hazatérése utáni állása.	Megjegyzés.
R ó m a i M a g y a r T ö r t é n e t i I n t é z e t	7.	Dr. Huszti József	Egyet. ny.r.tan., Szeged.	A magyar humanisták olasz kapcsolataival foglalkozott.	Ugyanaz.	—
	8.	Dr. Kastner Jenő	1892, Diószeg, r. k., okl. középiskolai tanár, bölcsész tudor.	Az 1849 utáni olaszországi emigráció történetével foglalkozott.	Egyet.ny.rk. tanár, Pécs.	—
	9.	Dr. Lukcsics Pál	1892, Kerta (Veszprém vm.) r. k., latin-tört.-szakos okl. tan., bölcsész tudor, az Eötvös-koll. tanára.	A magyar vonatkozású vatikáni krónikákat kutatta át.	Ugyanaz.	—
	10.	Dr. Zambra Alajos	Jogtudor, az olasz nyelv és irod. ny. rendk. tanára a bpesti egyetemen.	A magyar mondák és az Attila-mondakör olasz forrásait tanulmányozta.	Ugyanaz.	—

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST. — FŐIGAZGATÓ: DR. CZAKÓ ELEMÉR.